

Hälsofrämjande etablering – Metodstöd ”identifiering och kartläggning”

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Förord

Metodstödet är en del av slutrapporteringen av projekt Hälsöfrämjande etablering. Det är en dokumentation av de huvudsakliga aktiviteter som vi arbetade med under projekttiden. Genom metodstödet vill vi skapa möjligheter för spridning och implementering av arbetssätt, insatser och metoder.

Metodstödet består av sex delar och ett av dem håller du nu i din hand. Du hittar alla delar på SKRs hemsida där de är döpta efter sitt innehåll: Identifiering och kartläggning, Vägledning, Hälsa, Arbetsnära insatser, Öka samverkan samt Övrigt. Metodstödet har arbetas fram av de sex delprojekt som utgjort kärnan i projektet.

Delprojektledare och projektmedarbetare som haft ansvar över och genomfört aktiviteten som skrivit eller bidragit med information till respektive metodstöd. Ett särskilt tack till våra delprojektledare som hållit ihop arbetet lokalt.

Förhoppningen är att du som läsare ska kunna inspireras till att pröva en eller flera aktiviteter och utforma dem på ett sätt som passar just dina lokala förutsättningar och målgrupper..

Lycka till!

Innehåll

Identifiering	4
Inremittering (delprojekt Gävle)	4
Kartläggning	14
Individuella samtal med fördjupad kartläggning (delprojekt Gävle)	14
Fördjupad kartläggning (delprojekt Växjö)	24
Fördjupad kartläggning och gruppvägledning (delprojekt Malmö)	30
Hälsosamtal (delprojekt Nacka-Värmdö)	42

Identifiering

Inremittering (delprojekt Gävle)

Sammanfattning

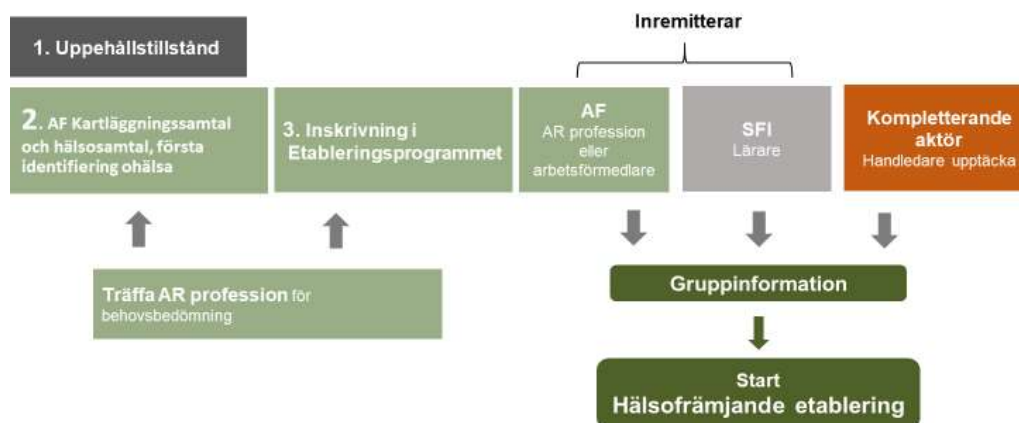
Målgruppen för metoden är nyanlända män och kvinnor i åldern 20 - 64 år inskrivna i Arbetsförmedlingens Etableringsprogram eller Jobb – och utvecklingsgarantin, eller inom 2 år efter avslutat Etableringsprogrammet (eller tidigare Etableringsplan). De har uttalad ohälsa och/eller funktionsnedsättning eller det finns misstanke om. Vid inskrivning och kartläggning i Etableringsprogrammet kan det framkomma signaler om ohälsa och/eller funktionsnedsättning som utgör den första grunden för att vara aktuell för inremittering till projektet och arbetsmetoden. Deltagande aktörer är främst Arbetsförmedlingen och Gävle kommun (SFI). Efter inskrivning i Etableringsprogrammet och identifierat behov av fortsatt kartläggning, utredning och omhändertagande av ohälsa, så kallas personen till ett informationsmöte i grupp för att få information om kursen de ska gå. Vid detta tillfälle ges information om vad som erbjuds och vad syftet med kursen är, samt för att motivera den nyanlända att delta i insatsen. Tolk används och det finns utrymme att ställa frågor både i grupp och individuellt efteråt. I samband med informationen lämnas kallelse till kursstart ut. Under kursen, som pågår under ca 4 månader, träffas deltagarna i grupp och individuellt, där kartläggning och utredning av behov av stöd fortsätter. Under kursen, som har ett hälsofrämjande fokus för att öka kunskapen om hälsa och bidra till ökad egenmakt, träffar de nyanlända medarbetare på Arbetsförmedlingen och Gävle kommun som samverkar för att stötta individen framåt och närma sig studier och arbete. För beskrivning av metod gällande gruppverksamhet, se slutrapporten.

Introduktion

Inremitteringen är en viktig del i processen för att rätt personer ska ingå och på så vis få mest nytta av metoden. Men en lärdom under metodutvecklingen är att fler målgrupper än de vi har arbetat med kan ha nytta av metoden och innehållet som erbjuds. Tillvägagångssättet för inremitteringen är också viktig för att öka chanserna för god närvaro (fysiskt på plats och på distans) och för att bygga en tillitsfull grund som ökar chanserna att identifiera ohälsa och funktionsnedsättning.

Det kräver en viss kännedom om eller förkunskap om personen och signaler om behov av insatsen för att kunna inremittera. För att komma dit behöver personen vara ”synlig”, exempelvis genom sin medverkan i inledande kartläggningssamtal i Etableringsprogrammet, vara på SFI, i praktik eller annan aktivitet. Därigenom finns det goda möjlighet att upptäcka ohälsa eller få misstanke om att det kan finnas någon form av ohälsa. Under projektiden fanns det huvudsakligen 2 aktörer, inremitteranter, till projektet och det var Arbetsförmedlingen och SFI. Men tanken är ju att fler aktörer ska ha denna funktion och möjlighet. Se bild nedan.

Metodbeskrivning

Målgrupp

Nyanlända män och kvinnor i åldern 20 - 64 år inskrivna i Arbetsförmedlingens Etableringsprogrammet eller Jobb – och utvecklingsgarantin, eller inom 2 år efter avslutat Etableringsprogrammet (eller tidigare Etableringsplan). Som har uttalad och/eller misstänkt ohälsa och/eller funktionsnedsättning.

Aktörer

- Arbetsförmedlare och AR-professioner från Arbetsförmedlingen
- SFI-lärare från Gävle kommun

Förutsättningar

- En första kartläggning innan inremittering så att behovet är synliggjort
- Tillräckligt med tid för att identifiera möjliga deltagare
- Förankring i samverkan med andra aktörer; såsom SFI
- AR-professioner såsom psykolog & sjukgymnast som deltar i inremitteringen genom att både rekommendera deltagare, men även konsultativt i den inledande processen

Genomförande

Inledande kartläggning & identifiering av ohälsa/funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen

Efter uppehållstillstånd hos Migrationsverket kontaktar den nyanlända Arbetsförmedlingen för inskrivning i ett arbetsmarknadspolitiskt program, till att börja med Etableringsprogrammet. Då påbörjas en process för att kartlägga och utreda om hen tillhör målgruppen för programmet.

Under denna kartläggningsfas går arbetsförmedlare med etableringsbehörighet igenom frågor som rör hälsa (standardiserat formulär) för att upptäcka/identifiera om det kan vara något som påverkar arbetsförmågan. Det är då det kan föras diskussion om personen har ohälsa eller

funktionsnedsättning som kan innebära hinder för att kunna tillgodogöra sig programmet och insatserna, och vilket behov av stöd som kan behövas.

Så snart den nyanlände har anvisats till programmet kartläggs personens utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet, behov av utbildning och andra insatser, förmåga att delta i insatser i programmet och andra förhållanden som är av betydelse för den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet. Syftet med kartläggningen är att få information om deltagarens erfarenheter, kompetenser och mål. Detta är grundläggande för att skapa ett bra matchningsunderlag samt för att tillsammans med deltagaren bedöma vilka insatser som kan stärka personens möjligheter och förkorta vägen till arbete eller utbildning. Under kartläggningen kan det även framkomma behov av anpassning som kan vara viktiga för deltagarens möjlighet till att etablera sig i svenska samhället.

I kartläggning ingår att ta reda på den nyanländes förmåga och förutsättningar att delta i aktiviteter inom programmet. I samtalet ställs frågor om deltagarens hälsosituation och resurser som till exempel motivation, kontakter och nätverk. För att ställa frågor om deltagarens hälsosituation används frågeformuläret ”Stödfrågor för klagörande av hälsotillstånd” (bilaga). Om det finns behov av att kartlägga förmågan ytterligare kan man ta hjälp av arbetsförmedlare som har fördjupad kunskap inom arbetslivsinriktad rehabilitering eller Arbetsförmedlingens AR-professioner.

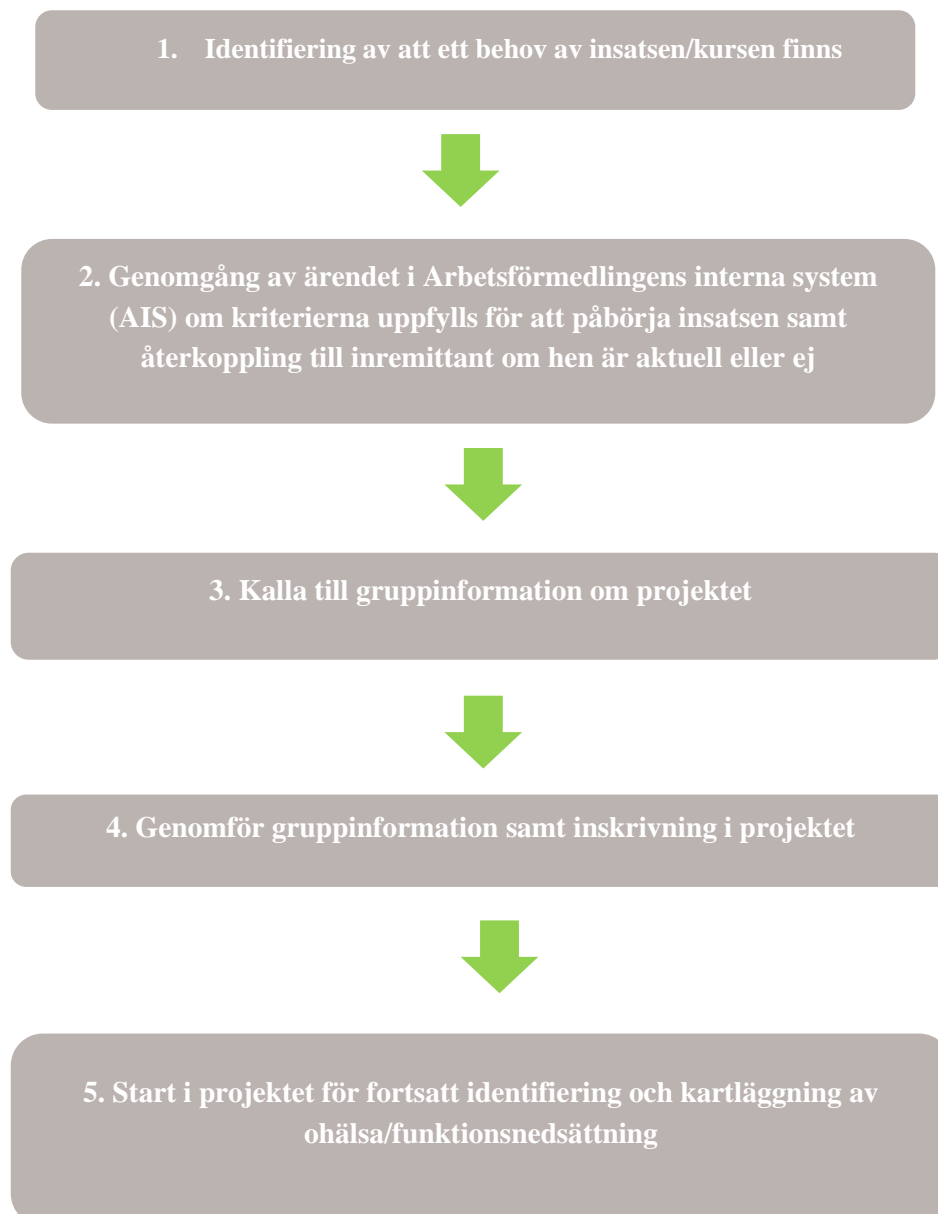
Utöver de samtalsområden som nämnts ovan är det också av vikt att ta reda på om det finns andra faktorer som är relevanta för att kunna göra en helhetsbedömning om personens förutsättningar för etablering i arbets- och samhällslivet. Det kan exempelvis vara sociala förhållanden som rör familj, anknytningsärenden eller boende.

Ohälsa och/eller funktionsnedsättning kan upptäckas tidigt i Etableringsprocessen eller ibland efter ett tag, ibland år. Processen för inremittering som följer, gäller oavsett hur länge som den nyanlända varit inskriven på Arbetsförmedlingen eller hos annan aktör där identifieringen av ohälsa sker. En av dessa aktörer kan vara SFI där den nyanlända studerar

svenska. Det kan även att vara under en praktik eller anställning på en arbetsplats

Figur som beskriver inremittering till projektet efter den första identifieringen av ohälsa eller misstanke om ohälsa:

Vid den första signalen om ohälsa/funktionsnedsättning så kontaktas funktionen på Arbetsförmedlingen och/eller kommunen om att en person har behov av insatsen. Personen/Funktionen tittar på ärendet genom att se över all information som finns i Arbetsförmedlingens interna system AIS, underlag i ELIN mm. samt om det finns kompletterande information i kommunens system som kan bidra till helhetsbilden. Frågor som behöver besvaras för att veta om personen uppfyller kriterierna för insatsen:

- Ingår hen i Etableringsprogrammet eller i jobb – och utvecklingsgarantin inom 2 år efter?
- Finns uttalad ohälsa och/eller funktionsnedsättning och vilken i så fall? (vilken typ av ohälsa är oviktigt för deltagandet i insatsen, men ger information om vilka typ av anpassningar som kan tänkas behövas för att öka tillgängligheten).
- Vad har den nyanlända för modersmål och behövs tolk? För att kunna uppnå syfte och mål med innehållet i insatsen så används tolk.

Om kriterierna uppfylls:

- Återkoppla till den som aktualiserat personen (ex. arbetsförmedlare på Arbetsförmedlingen eller lärare på SFI) att hen kommer att bli kallad till en gruppinformation.
- Kallelse skickas till den nyanlände om att hen ska komma till en gruppinformation om insatsen.

Om kriterierna inte uppfylls:

- Noteras det i Arbetsförmedlingens system, AIS - att personen har ett identifierat behov men inte uppfyller kriterierna för insatsen just nu.
- Återkoppla till den som aktualiserat personen att hen inte uppfyller kriterierna för att kunna delta i insatsen just nu.

Gruppinformationen

Gruppinformationen sker med tolk. Den ska ge de deltagarna information om vad insatsen innehåller, vilka medarbetarna som de kommer att träffa är, hur innehållet är uppbyggt (en kurs på ca 16 veckor – både gruppträffar och individuella samtal, studiebesök och Hälsa – och Framtidsplan mm). Det ska finnas tid för frågor och funderingar i slutet på informationen. Om man väljer att ha en blandad språkgrupp i informationen behöver man tänka på att ha fler tolkar och att det kan bli lite rörigare och ta längre tid att genomföra informationstillfället.

Deltagarna uppmanas att ställa frågor i slutet av informationen, för oftast besvaras det som de undrar över undertiden som informationen pågår. De som inte vill ställa frågor i helgrupp, kan ställa individuellt efteråt.

Checklista inför gruppinformationen:

- Power-Point-bildspel om det du ska berätta om (på USB sticka).
- Blankett ”Samtycke för att delta i projektet” (som personen skriver under på plats efter informationen).
- Samtycke GDPR.
- Dator. Det brukar komma frågor om vilken planering mm som personen har via Arbetsförmedlingen, så den behövs för att kunna ha all information nära.
- Pennor.
- Medarbetarna som deltagarna kommer att träffa (gärna så många som möjligt för att se representation – män/kvinnor!).
- Tolkar/språkstöd.
- Avsätt 2 timmar och avsluta hellre tidigare än att planera för kort tid och dra över tiden.
- Tips! Sätt kallelsetiden till 15 minuter före, då det alltid tar tid innan alla är på plats

Tips

Skapa en öppen och inkluderande känsla under gruppinformationerna för att locka till känslan av att det är något lärorikt och spännande som väntar.

Vid tveksamhet om deltagaren ska delta

Vid tveksamhet från personens sida om hen kan/vill delta i insatsen efter att ha hört informationen, så kan det vara en god idé innan att ha förberett sig på hur detta ska bemötas på ett bra sätt. Det kan finnas osäkerhet eller rädsla från personens sida om hen klarar av att delta (orkar jag?) eller strukturella hinder kring hemmiljö och förväntningar där osv. I det här arbetssättet valdes därför att inte låta personen själv ta alltför stor ställning till huruvida man skulle ingå i insatsen eller ej inledningsvis. Det fanns fler anledningar till detta; vi vet att det krävs trygghet, tillit och förtroende för att våga blotta sina problem och eventuell ohälsa av olika slag. Det kan också finnas kulturella eller religiösa orsaker till vad man väljer att inte berätta om sin ohälsa. Detta utgör då ett hinder för hur en person tar beslut om en aktivitet är bra för hen eller inte.

Om det finns en bedömning att den här insatsen kan stötta individen att närma sig arbetsmarknaden och samtidigt ge en hälsofrämjande insats för att stärka hälsan och egenmakten (och inga underlag för hinder finns) är det den bedömningen som går först. Detta tills individen har testat insatsen ett tag och i så fall en ny bedömning görs utifrån den information som framkommer.

Orsaker till att en deltagare inte blir inskriven i projektet efter gruppinformationerna kan vara sjukskrivning, föräldraledighet eller att en person helt enkelt inte kom till kursstarten och inte gick att nå vid kontaktförsök.

Lärdomar

Vid inremittering skiljs inte på män och kvinnor, alla som har behov av insatsen ska kunna få den, oavsett kön. Vi blandar ålder och kön i grupperna. Det enda som styr vilken grupp man hamnar i (förmiddagsgrupp eller eftermiddagsgrupp)

är när personen är på SFI för att det ska gå att kombinera med studierna eller eventuellt jobb eller praktik på halvtid. Då många inte har tillräckliga kunskaper i svenska språket än, använder vi oss av språkstöd och tolk. För att kunna göra detta och ha en fungerande gruppdynamik och rimlig ekonomi, har vi ett eller två olika språk vid varje gruppstart.

För en första identifiering är det avgörande att personen är synlig genom att vara i en aktivitet, ex. SFI eller på praktik. Eller att information om ohälsa framkommer tidigt i kartläggningsfasen av Etableringsprogrammet, om man ska ha en chans att identifiera ohälsan tidigare i individens process. Ett annat sätt att identifiera en misstanke om ohälsa är genom att gå igenom AIS (Arbetsförmedlingens interna system) och andra interna system för att få fram dokumentation som kan delge en misstanke om ohälsa. Sådana exempel kan vara hög frånvaro, att det inte fungerar på en aktivitet (ex. ofta kommer för sent, är tveksam eller tackar nej till olika aktiviteter mm).

En lärdom är att för att kunna rekommendera deltagare till projektet så krävdes det en del tid för arbetsförmedlaren eller AR-professionen att göra detta. Därför bör man se till att vara ute i god tid inför en start och vara med på att det kan krävas att man behöver påminna flera gånger innan man uppnått de antal deltagare som behövs för en gruppstart. Om det är möjligt och tid finns kan man även erbjuda sig att hjälpa till att hitta deltagare och/eller att vara bollplank om någon är osäker på om en deltagare kan passa för projektet. Det sistnämnda får man räkna med, särskilt när arbetssättet är nytt och de som ska inremittera är osäkra på vad insatsen innebär och vad deltagaren får ut av att vara med. Det tar lite tid innan en ny metod och kännedomen om den sätter sig.

Det är bra att skapa ett gott samarbete med SFI. Det kommer att behövas en kontaktväg in på SFI för att planering och genomförande av metoden ska gå smidigt. Bland annat i början när deltagaren ska starta i grupp och tiderna på SFI behöver checkas av. Det kommer även att behövas kontakt vid behov under tiden som deltagaren går i projektet för att ex. få kontaktuppgifter till personens lärare. SFI är också en viktig aktör för att identifiera ohälsa och kunna inremittera en person som har behov av insatsen.

Att deltagarna får en positiv upplevelse av att gå på gruppinformation om projektet/kursen innan de ska starta. Skapa nyfikenhet och lust att få börja! Vi har sett att det spelar stor roll för om man ”vågar” komma till första introduktionsveckan och under den första tiden när man är lite osäker på vad det handlar om, vad man kommer att få ut av projektet etcetera. Eftersom vi kommer att arbeta med grupprocessen så är det guld värt att påbörja skapandet av gruppkänslan redan här.

En viktig del i att skapa den här positiva upplevelsen för deltagarna handlar om god förberedelse innan i teamet. Vi förberedde oss genom att skapa en bra Power-Point att utgå ifrån på informationsträffen och att förbereda de projektmedarbetare som skulle delta på hur upplägget för informationstillfället skulle se ut. Alla projektmedarbetare fick presentera sig själva kort för alla deltagare för att göra dem bekväma med vilka vi var och vad våra roller i projektet (vad var och en har för funktion och vad den funktionen främst kan hjälpa till med). Då många i den här målgruppen i regel kan känna sig osäker på sin förmåga att delta i aktiviteter, så ville vi förmedla att detta var en ”låg-tröskel-aktivitet”. Vi lade därför tonvikt på att förmedla att vi ville att alla skulle komma till gruppträffarna och vara med och ha god närvaro, före någon förväntan på att prestera. Vi tror att detta bidrog till att så många faktiskt kom till starten och introduktionsveckan. Sedan kunde vi bygga vidare på förtroendet och upplägget för kursen med intentionen att alla skulle i så stor mån som möjligt fullfölja tiden i projektet. Detta är en mycket viktig del av metoden för att nå framgång med att få personer att komma till en aktivitet som de vet väldigt lite om (i fall den är okänd/ny).

Referenser

Arbetsförmedlingens handläggarstöd om Etableringsprogrammet

Bilagor

[Stödfrågor+för+klargörande+av+hälsotillstånd.pdf](#)

Kartläggning

Individuella samtal med fördjupad kartläggning (delprojekt Gävle)

Sammanfattning

Kartläggningen ska synliggöra eventuell ohälsa och/funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga. Den ska även undersöka individens förutsättningar och eventuella stödbehov inför arbete eller kompetensutveckling. Målgruppen är nyanlända män och kvinnor i åldern 20 - 64 år inskrivna i Arbetsförmedlingens Etableringsprogrammet eller Jobb – och utvecklingsgarantin. Det ska finnas uttalad ohälsa och/eller funktionsnedsättning eller att det finns misstanke om. Deltagande aktörer är medarbetare både från kommunen och Arbetsförmedlingen där professionerna psykolog, sjukgymnast och socialkonsulent samt SIUS-konsulent ingår. Fördjupad kartläggning sker både i individuella samtal och i grupp. 3 fasta samtal ska planeras in under kursperioden på 16 veckor, men vid behov kan fler individuella samtal genomföras. Det som framkommer under den fördjupade kartläggningen ska bidra till att den nyanlända får det stöd som den behöver för att etablera sig i samhället och närma sig arbetsmarknaden, men också för att få ökad egenmakt och kunna medverka i sin egen planering och sätta mål för framtiden. Allt ska dokumenteras för att sedan sammanfattas när personen är klar i insatsen.

Introduktion

Kartläggningen är en väldigt viktig del i att kunna fortsätta identifieringen av ohälsa och funktionsnedsättning. Den ger förutsättningar att exempelvis kartlägga kompetenser, hitta vägar för individen att få eller återgå i arbete eller för att klargöra det samlade behovet av rehabilitering. Kartläggningen kan även

synliggöra eventuell funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga. Den ska även undersöka individens förutsättningar och eventuella stödbehov inför arbete eller kompetensutveckling. Här är det centralt att ta reda på den arbetssökandes arbetsförmåga i relation till de krav som olika yrkesgrupper på arbetsmarknaden ställer och vice versa, samt eventuellt behov av anpassning. Den utgår ifrån fokus på vad människor kan, snarare än vad de inte kan.

Arbetsförmedlingens AR-professioner inom arbetslivsinriktad rehabilitering kan vid behov medverka, ge information och bidra med råd och stöd i ärendet. Det gäller till exempel vid arbetspsykologisk - eller arbetssocial utredning, bedömning av arbetsförmågan i arbetsliknande miljöer och kartläggning/test som mäter grundläggande kunskaper.

Vid planering av de individuella kartläggningssamtalen, som sker 3 gånger under en kursperiod, så är det mest fördelaktigt om en handledare paras ihop med en AR-profession och de tillsammans håller och leder i samtalet. Vilken AR-profession (eller om det är en SIUS) som ska medverka, bestäms utifrån det hittills identifierade behovet som uttryckts av den nyanlända. Om det till exempel framkommit att personen har ryggbesvär eller en fysisk funktionsnedsättning medverkar sjukgymnasten, vid psykisk ohälsa psykologen och vid frågor som exempelvis rör boendesituation och ekonomi socialkonsulenten. Självklart är det inte alltid lätt att göra denna indelning och personen kanske ”ingår i flera kategorier”, men då får ställning tas till vad som verkar mest angeläget i just detta samtal att adressera och med vilken funktion som kan bistå bäst då.

Den fördjupade kartläggningen sker inte bara i de individuella samtalen, utan kan även kompletteras med information som framkommer under gruppträffarna i kursupplägget. Det ger en helhetsbild som ökar chanserna att identifiera vad ohälsan består av, men även vilka fungerande strategier som den nyanlända använder sig av som fungerar för att hantera sin ohälsa och/eller funktionsnedsättning. Att det finns ohälsa innebär inte automatiskt att individen

upplever det som ett problem eller en begränsning. Därför blir det viktigt att fånga upp allt som den nyanlända uttrycker kring den ohälsa som identifieras.

Metodbeskrivning

Målgrupp

Nyanlända män och kvinnor i åldern 20 - 64 år inskrivna i Arbetsförmedlingens Etableringsprogrammet eller Jobb – och utvecklingsgarantin, eller inom 2 år efter avslutat Etableringsprogrammet (eller tidigare Etableringsplan). Som har uttalad ohälsa och/eller funktionsnedsättning eller där det finns misstanke om.

Aktörer

- Projektmedarbetare (Handledare) från kommunen och Arbetsförmedlingen
- Projektmedarbetare AR-professioner (psykolog, sjukgymnast och socialkonsulent)
- Projektmedarbetare (SIUS-konsulent)

Se även Metodstöd – funktioner i projektet

Förutsättningar

Resurser för att kunna ha fördjupad kartläggningssamtal där både handledare och AR-profession (psykolog, sjukgymnast eller socialkonsulent) eller SIUS medverkar vid behov.

Tid och tolk. Det krävs minst 1 timme för att ha ett bra fördjupat samtal. Tolk är a och o för att samtalet och informationen som behöver komma fram ska bli rätt och för att personen ska kunna uttrycka det hen vill. Men även att handledaren ska kunna förmedla frågorna på ett sätt som gör att man förstår varandra.

Ett strukturerat arbetssätt där, när ohälsa identifieras i samband med kartläggning och anvisning till Etableringsprogrammet kopplas AR-profession

på för att medverka i fortsatt fördjupad kartläggning och fortsatt identifiering av ohälsa för omhändertagande.

Samtalsrum.

Samtalet sker på plats eller på telefon (om det är det sistnämnda kan högtalare användas också). Eller via Teams/Skype.

Genomförande

Kartläggning före inremittering till projektet

En första kartläggning sker i samband med inskrivning i Etableringsprogrammet på Arbetsförmedlingen. Kartläggningen syftar till att synliggöra personens erfarenheter, kompetenser och förutsättningar för etablering. Så snart kartläggningen är klar ska en individuell handlingsplan upprättas och personen ska gå vidare till planerade aktiviteter. Under kartläggningen används formuläret ”Stödfrågor för klargörande av hälsotillstånd” för att ställa frågor om hälsa.

Utöver frågor om hälsa, är det också av vikt att ta reda på om det finns andra faktorer som är relevanta för att kunna göra en helhetsbedömning om personens förutsättningar för etablering i arbets- och samhällslivet. Det kan exempelvis vara sociala förhållanden som rör familj, anknytningsärenden eller boende. Fråga också om personen själv har något att lyfta som är av betydelse för möjligheten till etablering och om personen har några frågor.

I projektet

När individen sedan går in i projektet och fortsätter i de fördjupade kartläggningssamtalen så fortsätter identifieringen av ohälsa och funktionsnedsättning.

De individuella samtalen sker med 3 schemalagda tillfällen under perioden som den nyanlända deltar i insatsen. Ibland kan det krävas ett eller flera extra samtal

beroende på om det finns större behov av stöd, men detta ska i så fall bedömas under insatsen gång.

Fördjupad kartläggning 1 – nuläge

Det första individuella kartläggningssamtalet handlar om att skapa en förståelse för individens utgångspunkt vid start i projektet, nuläget. Innan detta samtal så inhämtas den information som finns i Arbetsförmedlingens system AIS och kommunens system (om personen haft en aktivitet hos kommunen och det finns dokumentation kring detta). Det ger värdefull information inför samtalet och en grund att utgå ifrån. Inför detta samtal kan det också finnas information från SFI (lärare som har haft eleven) om hur studierna gått/går som kan vara bra att ha med sig. Övriga frågor som det är särskilt fokus på under det första samtalet är hur personens familjeliv och vardag ser ut, frågor om boendesituation, ekonomi och socialt nätverk. Under detta samtal ställs också frågor om hälsostatus och vilken hälsocentral som personen är listad på. Detta blir särskilt viktigt om ett medicinskt utlåtande behöver begäras in och/eller det blir aktuellt med Trisam längre fram. Därför får personen redan vid detta tillfälle skriva under samtycke till att hens ärende tas upp i Trisam (Tidig Rehabilitering i Samverkan), om behovet framkommer under projektiden.

Beroende på vad som dykt upp under samtalets gång, vilket behov av stöd som personen behöver få, så kanske man bestämmer vid detta samtal att denna funktion ska vara med på nästa fördjupade kartläggningssamtal (AR-profession eller SIUS).

Fördjupad kartläggning 2 – riktning framtid

Under det andra fördjupade kartläggningssamtalet så följs det tidigare samtalet upp, om det framkommit något nytt och vad som skett sedan sist. Fokus på detta samtal blir också att börja diskutera vilka insatser som ska planeras för individen som projektmedarbetarna kan hjälpa till med. Det kan exempelvis handla om extra individuella samtal med någon av AR-professionerna

(psykolog, sjukgymnast och socialkonsulent), SIUS, handledare med kompetens inom hälsa och friskvård (kost, motion och mental träning etcetera), utöver de 3 planerade fördjupade kartläggningssamtalen som ingår. Det är individens främsta hinder och upplevda behov som avgör vilken funktion som ska kopplas på. Ibland är det bara en, ibland kan det krävas flera.

Vi detta tillfälle börjar man också skissa på hur en tänkbar väg framåt kan se ut. Språkträning? Någon utbildning, ex. arbetsmarknadsutbildning eller reguljär utbildning? Praktik i vägledande syfte inför ett branschval? Vad har individen för tankar om sin väg framåt?

Här ska man även följa upp om individen känner att den behöver fortsatt stöd i något och i vad i så fall.

Fördjupad kartläggning 3 – nästa steg och framtidsplan

I det tredje och sista fördjupade kartläggningssamtalet så ska ”säckan knyts ihop” lite. Här ska det som framkommit i tidigare samtal och under projektiden följas upp för att klargöra om det är något som inte blivit uppmärksammat tidigare eller som inte har löst sig, som är viktigt för att personen ska komma vidare till nästa steg i planeringen mot studier och arbete och bättre hälsa.

I detta samtal så ska det finnas en målbild av vart personen är på väg och hur vägen dit ska se ut. I detta diskuteras hur personen själv ser på sina möjligheter att få arbete, utifrån den vägledning och det stöd som individen har fått under projektets gång.

Deltagandet ska mynna ut i en framtids – och hälsoplan. Den ska vara ett stöd för individen att känna att den har en riktning och ett mål efter deltagandet i projektet och skapa tydlighet i vilka steg som hen behöver ta på vägen för att nå sitt mål. Framtids - och hälsoplanen är personligt utformad efter individens utgångsläge och förutsättningar och bygger på SMART-metoden.

Planering inför genomförande av individuella kartläggningssamtal:

1. Planera tider och upplägg för samtalen. När ska X komma på samtal? (du kan behöva ta lite hänsyn till tiderna på SFI – om möjligt). Vilken handledare och vilken AR-profession ska hålla i samtalet?
2. Beräkna för de flesta samtal tidsåtgång 1 timme, ibland 1 ½. Kom ihåg att avsätta tid för paus mellan samtalen.
3. Boka tolk (om det behövs) i modersmålet.
4. Informera de som ska hålla i samtalen, handledare och AR-profession, hur upplägget ser ut och när samtalen ska ske. Alla ska ha möjlighet att läsa in sig på personens ärende innan samtalet för att kunna komma förberedd till samtalet.
5. Avsätt tid för en genomgång där alla träffas och pratar och förbereder sig inför samtalen. Det kan finnas information som ni kan behöva delge varandra samt att det finns möjlighet att rådfråga varandras funktioner vad som kan vara bra att tänka på osv.

Mellan de inplanerade samtalen så ingår personen i process i grupp med gruppträffar med olika teman. Under denna period fortsätter den fördjupade kartläggningen med tillfällen att fortsätta att identifiera olika behov och hinder som behöver omhändertas.

De tre faserna under de veckor som personen deltar i insatsen har ett syfte.

De tre faserna under kursen gång är; 1. Personlig utveckling, 2. Arbetsliv och utbildning och 3. Framtid. I fasen, Personlig utveckling så ingår gruppträffar med teman som har fokus på jämställdhet och hälsa. Om hur jämställdheten i Sverige ser ut, jämställdhet i vardagen, stress, känslor och kroppen (rörelseapparaten) mm. Det här ska bidra till att öka medvetenheten om jämställdhet och kopplingen till hälsa. I de individuella samtalen blir det på så sätt lättare att komma in på dessa ämnen kopplat till frågorna. Antingen att individen själv påtalar en insikt som uppkommit i samband med det som diskuterats i gruppträffarna eller att den projektmedarbetare som håller i samtalet ställer en fråga som går att koppla till träffens tema.

I fas 2 så ingår tematräffar med ämnen som vägledning mot studier och arbete, att bli mera jobbredd, sätta SMARTA mål och hur det är att arbeta med en/flera

funktionsnedsättning/ar. Det här blocket kopplas till det andra fördjupade kartläggningssamtalet som rör mer frågor om steg mot arbete och förbättrad hälsa. Här har gruppträffarna pågått ett tag och individen har fått större förtroende för projektmedarbetarna och öppnar i regel upp sig med sina behov och önskemål om framtiden.

Fas 3 har fokus på att skapa mål för framtiden och att slutföra Framtidsplanen som innehåller mål mot studier/arbete och hälsa. Under denna period så ska mer fokus ligga på att synliggöra individens resurser och att identifiera fortsatt stöd som kan behövas inom Arbetsförmedlingens verksamhet. I det här blocket finns det tredje och sista fördjupade kartläggningssamtalet planerat med fokus på att sätta mål och göra en planering därefter.

Vad ska noteras i kartläggningen?

Kartläggningens syfte är att dels 1. identifiera ohälsa och/eller funktionsnedsättning som behöver omhändertas för att personen ska kunna närma sig studier och arbete och etablera sig på svensk arbetsmarknad och 2. Kartlägga personens kompetenser och förmågor som möjliggör en stegförflyttning mot uppsatt mål (Framtidsplan).

Under kartläggningen är det olika när information som kan ha betydelse för personens hälsa och arbetsförmåga, framkommer. Ibland kommer det tidigt och ibland först mot slutet när insatsen börjar ta slut. Det kan vara då personen känner sig tillräckligt trygg eller angelägen om att få stödet som krävs för att komma vidare. Ibland är det först mot slutet som bitarna börjar falla på plats när ett mål ska formuleras och det ska ske en planering av aktiviteter mot det målet. Ofta är det så att det som personen upplever som hinder behöver tas om hand om först, innan personen är redo att formulera ett mål mot arbete och egenförsörjning.

Vad som kan påverka personens förmåga att närma sig arbete, kan vara många olika saker och varierar från person till person. Därför är det viktigt att vara lyhörd inför vad och i vilken utsträckning detta påverkar individen, stort som smått. Det kan vara sociala faktorer som gäller familjen och de vardagliga

situationer som de står inför. Det kan vara allt från något som en skolsköterska sagt om barnen, det kan vara behovet av att gå till en optiker, ringa och boka en läkartid mm. Sådant här blir väldigt besvärligt när man inte kan språket och är ny i Sverige och inte har någon som kan hjälpa till. Sedan är bostadssituationen ett stort orosmoment för en del.

Lärdomar

Språk och kommunikation är grunden för att skapa gemensam förståelse och inte bara ett sätt för att försöka få sig själv förstådd. I många situationer kan ett interkulturellt förhållningssätt också behövas för att underlätta interaktionen. Detta är inte unik för individer som kommer från andra olika länder/samhällen utan också mellan olika grupper och individer i ett och samma samhälle.

Att arbeta tillsammans, funktionerna handledare och AR-profession & SIUS är väldigt viktigt under kartläggningen. Det gör kartläggningen mer effektiv och det går att börja ta hand om det stödbehov personen har, på en gång. Det är viktigt att tidigt i processen börja att inventera vilka läkarkontakter, medicinska utlåtanden mm som finns. Det tar oftast tid att få in underlag från vården, så viktigt att kicka igång processen så snart det går.

Samverkan är viktig. Att ha en kontakt på ex. SFI underlättar mycket. I början av kursen finns det behov av att stämma av tider på SFI med mera, för att underlätta schemaläggning och indelning i grupperna och när de individuella samtalen ska planeras. Dessutom är det bra att kunna ta reda på vilken lärare på SFI som personen har, för att kunna på en mer kompletterande bild av hur det går med studierna, om det framkommit diskussion om ohälsa, frånvaro mm. Det behöver inte bara vara SFI, det kan även vara annan aktör där den nyanlända har/har haft en aktivitet och där de kan bidra med information som ger mer ”substans” till kartläggningen.

Det är en tidskrävande och personalkrävande arbetsmetod/ arbetsätt och relativt kostsam, tolk eller språkstöd är ett måste även om det medför kostnader. För ökad jämlikhet är det viktigt att alla får samma möjlighet i tillgång till information och att uttrycka sig.

Att ha blandade språk i grupperna funkar, men det tar också längre tid och medför lite mer styrning från handledarna i grupp för att få till det bra med tolkning, frågor, synsätt som kan skilja sig osv. Dessutom påverkar det grupprocessen negativt genom att alla inte kan prata med alla då man inte förstår varandras språk. Man förlorar då varandras åsikter, tankar och lärdomar. I tolkprocessen med flera språk är det lättare att information missas. Det finns en risk att det blir ”grupperingar i gruppen”. På samma sätt är det mycket viktigt att ta reda på huruvida arbetssökandes hemspråk (en person kan ha flera modersmål), är detsamma som det majoritetsspråk som de brukade använda och utvecklade i till exempel skolan innan de flyttade till Sverige. Språkkompetenserna kan skilja sig ganska mycket vilket är något som riskerar att påverka resultatet vid en kartläggning. Ibland behöver kartläggningen göras på mer än ett språk för att vara rättvisande. Valet av språk ska ske i dialog med den arbetssökande.

Referenser

[SMARTA Mål | Personlig Utveckling Centrum](#)

www.jamstallt.se

Bilagor

[Samtalsmallar 1 2 3.docx](#)

[Exempel schema Individuella samtal.docx](#)

Fördjupad kartläggning (delprojekt Växjö)

Sammanfattning

Fördjupad kartläggning sker i delprojektet Växjö som en process över tid. En fördjupad kartläggning som löper genom individens deltagande i projektet ger stora kunskaper om individen och dennes behov. Kartläggningen speglar och beskriver individens process och utveckling genom deltagandet i projektet. Genom att arbeta processinriktat med kartläggningen har bedömningarna om lämpligt stöd och insatser varit väl genomtänkta och motiverade. Det har bidragit till att deltagarnas planeringsverktyg på Arbetsförmedlingen varit uppdaterade utifrån individens kunskap, kompetens och förutsättningar. Vid avslut har deltagaren fått en sammanfattning av den fördjupade kartläggningen. Där har individen kunnat se vad som har gjorts under tiden i projektet och om personen själv väljer användas som informationsöverföring till andra aktörer.

Introduktion till arbetssätt/metod

Individens situation är föränderlig varför kartläggningen behöver vara flexibel. Den fördjupade kartläggningen är klar när individen avslutas i projektet, och syftar till att nästa aktör (om sådan finns) lätt ska kunna ta vid, istället för att behöva kartlägga på nytt. Genom att dokumentera kartläggningen behöver inte heller individen förväntas återberätta allt, utan kan ta nytta av dokumentationen. Vid avslut i projektet får deltagaren en sammanfattning av den fördjupade kartläggningen att använda om hen önskar.

Att göra en fördjupad kartläggning innebär att fler aspekter beaktas än vad organisationerna kanske vanligtvis är vana vid. Hälsotillstånd är något som dokumenteras hos de flesta aktörerna, men där informationen skiljer sig markant åt. Ofta kartläggs den fysiska hälsan, men då hälsobegreppet är vidare så bör också psykisk och social hälsa kartläggas och beskrivas. Hälsotillstånd i

relation till både arbetsliv och vardagsliv bör beaktas för att etableringsprocessen ska utvecklas i positiv riktning inom flera livsområden.

Metodbeskrivning

Målgrupp

Nyanlända personer med någon form av konstaterad eller misstänkt ohälsa eller funktionsnedsättning och som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Deltagande aktörer

För att en fördjupad kartläggning ska bli så kvalitativ och användbar som möjligt är det viktigt med samtliga samverkanspartners bidrag och medverkan. Samtliga parter som träffar en individ har information som kan vara användbar hos en annan aktör. I delprojektet har roller som SFI-lärare, arbetsförmedlare, vårdpersonal, studie- och yrkesvägledare, socialsekreterare, specialister på Arbetsförmedlingen, samt arbetsmarknadshandläggare varit väldigt användbara i arbetet med den fördjupade kartläggningen. De har alla kunnat bidra med sin information om individen som varit ett värdefullt bidrag till att se helhetsperspektivet i den fördjupade kartläggningen.

Den fördjupade kartläggningen i projektet görs av koordinatören i samarbete med arbetsförmedlaren. För att få till en bra kartläggning där allas information och medverkan är lika viktig, är en god samarbetsförmåga en av de kompetenser som efterfrågas för arbetsuppgiften. Att kunna hålla ett helikopterperspektiv och förmå se allas utgångspunkter utan att tappa individens mål och intressen är en bra förmåga att ha. För att få så bra och nyttig information som möjligt från individen är god samtalsmetodik en bra kompetens. Vidare behöver den som kartlägger kunna analysera, bedöma och planera utifrån den information som kommer fram från samtliga parter. Det som kommer fram i kartläggningen behöver av koordinatören bemötas för att informationen inte ska bli en passiv insamling av uppgifter som inte leder

vidare till något resultat. God förmåga att dokumentera inkommen information i både verksamhetssystem som AIS (Arbetsförmedlingen), i kommunens eller annan aktuell organisations ärendehanteringssystem är viktigt för att informationen inte ska tappas bort.

Förutsättningar för att arbeta med metoden

I delprojektet arbetar koordinators och arbetsförmedlare med den fördjupade kartläggningen. Eftersom information insamlas från olika aktörer är en förutsättning att individen ger sitt medgivande till detta och godkänner undantag om sekretess. Vidare är en förutsättning att det i organisationerna kommunicerats att samverkan genom informationsutbyte ska ske och att det finns ett utrymme och förståelse för det. Den fördjupade kartläggningen är ett arbetssätt i delprojektet som ska syfta till bättre förståelse för individen och dess förutsättningar, och ska vara till nytta för de samverkande parterna. För att slutresultatet också ska förankras och förmedlas till samverkande parter behöver också individen medge till detta. Den fördjupade kartläggningen är ett bra verktyg att använda för planeringsverktyget i Arbetsförmedlingens system, varför förankring inom organisationen är en förutsättning.

En förutsättning för att den fördjupade kartläggningen ska bli så likvärdig som möjligt oavsett vilken personal man möter i delprojektet har en gemensam mall tagits fram. I arbetet med mallen har både koordinators och arbetsförmedlars behov beaktats. Förutom en gemensam mall behövs också en gemensam strategi för hur den fördjupade kartläggningen ska göras, alltså en gemensam syn och strategi på arbetssättet och dokumentet.

Genomförande

Att arbeta med fördjupad kartläggning som en process över tid har för delprojektet inneburit att ta tillvara på det som redan finns och komplettera med det som saknas eller framkommer i under tiden i delprojektet. Insamlingen av

andras information har varit allt från att muntlig information, till tidigare dokumenterade kartläggningar som kunnat nyttjas i arbetet med individen. Koordinatorerna har då kunnat stämma av med individerna om informationen stämmer och även uppdatera den som lämnat informationen om något behövt revideras. På så sätt har man också undvikit att individerna får samma frågor vid upprepade tillfällen fast från olika aktörer. I den fördjupade kartläggningen insamlar man också information om vilka eventuella insatser gjorts för deltagaren och utfall och resultat av det. På så vis behöver koordinatören inte heller arbeta med samma sak om igen om inte behov finns för det. Genom att arbeta processinriktat med kartläggningen har också bedömningarna om lämpligt stöd och insatser varit väl genomtänkta och motiverade.

I kartläggningsprocessen har projektet aktivt valt att introducera begrepp som delaktighet och egenmakt från det första samtalet med individen. Detta för att det är ett mål med kartläggningen att individerna ska ha ökad delaktighet och egenmakt kring sin etableringsprocess och planering. Kartläggningen bygger förutom insamling av information från samverkande aktörer på individuella samtal med individen. Den bygger också på observation av hur insatser och planeringar har fungerat, för att vid projektslut kunna lämna en grundligt genomtänkt och dokumenterad rekommendation för framtiden. Rekommendationen riktar sig både till individen och vad den behöver fortsätta utveckla, samt till aktörer och på vilket sätt de kan möta individen framöver.

Kostnader/vinster

Vinsten med att arbeta med fördjupade kartläggningar som följer individen är, utöver att skapa en mer heltäckande beskrivning av individen och dess förutsättningar och behov, även att bespara organisationerna dubbelarbete. Istället för att påbörja en ny kartläggning i varje insats individen har så kan nästa aktör fortsätta bygga på redan befintligt material. Den fördjupade kartläggningen borgar för att individens behov är väl beskrivna och kan ligga till grund för väl avvägda beslut om insatser.

Resultat

Den fördjupade kartläggningen har på många sätt effektiviserat arbetet med att skapa hållbara planeringar mot arbetsmarknaden och egenförsörjning för individen. Genom att ta reda på, analysera och dokumentera det som redan finns har delprojektet kunnat undanröja mycket av det dubbelarbete som annars skulle kunnat inträffa. Genom att också dokumentera de nya aspekterna som tillkommer innebär också att individen får med sig dokumentation på vad den faktiskt gjort och utvecklat under projekttid, men slipper själv minnas och återberätta allt muntligt vid besök med annan aktör eller exempelvis en handledare på praktikplats. Den fördjupade kartläggningen har också bidragit till att rekommendationer för framtiden kunnat lämnas på ett dokumenterat sätt och uppmanar således till fortsatt utvecklingsarbete.

För Arbetsförmedlingen har den fördjupade kartläggningen bilagts till planeringsverktyget. Den har också bidragit till att samtliga individer i projektet fått en planering utifrån sina förutsättningar, och för de allra flesta mer insatser än tidigare.

Lärdomar

En viktig lärdom från den fördjupade kartläggningen är att det redan finns mycket information som samverkansparter att inhämta. Det ger ett bra utgångsläge för det fortsatta arbetet med deltagaren. Det inger förhoppningsvis också ett förtroende för projektmedarbetaren som är förberedd och väl informerad om deltagaren och dess bakgrund.

En annan lärdom är vinsten av att dokumentera i en framtagen mall då information i annat fall tenderar till att ligga i våra anteckningar i våra system. Personal förväntas då läsa igenom den stora mängd av information som finns där och att hitta rätt information kan upplevas som svårt. Genom att ha en samlad mall men den viktigaste informationen kan man på ett enkelt sätt få mycket information om hur det har sett ut för individen under den tiden den varit aktuell för etablering.

Reflektioner

Att strukturera upp den fördjupade kartläggningen är att föredra. Dels att samla in information från andra som gjort sina egna kartläggningar, dels att arbeta processinriktat och revidera kartläggningar vid behov. Den fördjupade kartläggningen behöver inte rikta sig till gruppen nyanlända, utan skulle med god samverkan kunna användas för alla de individer som har kontakt med flera myndigheter/aktörer. Genom att nyttja samverkansparter har också ett teambaserat förhållningsätt kring individen vuxit fram.

Bilagor

Hälsöfrämjande etablering delprojekt Växjö (2019) *Fördjupad kartläggning vid avslut – Kontakta SKR*

Fördjupad kartläggning och grupp vägledning (delprojekt Malmö)

Sammanfattning

Fördjupad kartläggning är en gruppaktivitet där aktuella målgrupper fördjupar sig i olika diskussioner där relevanta och utmanande frågor kopplade till arbetslivet kan förekomma.

Syftet med den fördjupade kartläggningen är att deltagaren vidgar sina perspektiv och definierar egna intressen och mål. Utifrån dessa självdefinierade mål och intressen utformas deltagarens planering som leder vidare till individuella riktlinjer.

Målet med Fördjupad kartläggning är att både deltagare och medarbetarna i teamet får en helhetssyn av deltagarens framtida vision kopplade till önskade yrke.

Alla Workshop bidrar till förtydligande i flera viktiga aspekter kopplade till deltagarens planering. Dessutom individuella behov lyfts fram och diskuteras vid dessa aktiviteter. Under Workshopen fokus ligger på att medarbetarna hjälper deltagarna att identifiera sina viktigaste utvecklingsområden.

Aktiviteten utförs genom fyra olika Workshop som genomförs i grupper där antal deltagare inte överstiger 12 personer. Aktiviteten är en frivilligt men närvaro på Workshopen är obligatoriskt för de som anmäler sitt deltagande.

Inspiration till aktiviteter i fördjupad kartläggning hittats i Metodstöd "Internationella kvinnor" som skapades i FINSAM projektet 2018, vilket fortfarande nyttjas både inom kommunala och statliga organisationer (Arbetsförmedlingen, 2016)

Gruppvägledningsinsatsen stödjer målgruppen i att ta välgrundade beslut kopplade till utvecklingen av egen självkänedom och god omvärldskunskap, samt utvecklingen av deras beslutskompetens. Beslutskompetensen utvecklas då

målgruppen får ökade kunskaper om studie- och yrkes möjligheter kopplade till deras ålder, intresse, tillgängliga valalternativ och hälsotillstånd.

Vägledningsaktivitet stödjer målgruppens etablering på arbetsmarknaden genom att informera och diskutera vikten av yrkeserfarenheter som skapas genom studiebesök, yrkesutbildning, auskultation och individuella insatser. Insatsen fungerar som ett understöd för kännedom om fria val och möjligheten till att ta egna beslut, där egenmakt utökas och individen stärkas. Genom denna vägledande insats genomgår målgruppen en process där frågor som ”vem jag är, vad jag kan, vad jag vill och hur kommer jag dit” är centrala.

Vägledningsinsatsen är anpassad både på grupp- och individuella nivå.

Motiverande inslag förekommer i aktiviteten genom gruppövningar, individuella samtal, och hemuppgifter.

Syftet med vägledningsaktiviteten är att ge arbetssökande tydliga förutsättningar att hantera frågor som rör val av studier och arbete. Vidare ska arbetssökande förstå hur arbetsmarknaden fungerar, vilka utbildningsmöjligheter som finns och vad som anses mest realistisk att sträva efter. Att förtydliggöra hur konkurrensen på arbetsmarknaden fungerar samt identifiera möjligheter till egen försörjning. Deltagarna som inte klarar grupp vägledning får möjlighet att bemöta vägledande aktivitet på individuell nivå. Individuellt samtal är anpassad innehållsmässigt till individens behov och intresse. Antal träffar avgörs i diskussionen med deltagaren.

En viktig målsättning med metoden är att låta deltagaren hitta sina egna anledningar till att vilja förändra sin situation och vara självförsörjande, självständig och delaktig i samhället. Genom dessa vägledande insatser får deltagarna kunskap kring möjligheterna i deras nuvarande situation och de potentiella utsikterna för framtiden.

Introduktion till arbetssätt

Gruppaktivitet Fördjupad kartläggning erbjuds till inskrivna arbetssökande som har någon form av ohälsa/funktionsnedsättning och som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Målgruppen ska under och efter den utförda aktiviteten uppleva en utbredning av egenmakt och eget ansvar kopplat till individuell planering inom Etablering. Aktuella frågeställningar kopplade till egen försörjning besvaras och deltagaren blir motiverad att uppnå önskade mål som är realistiska och genomförbara.

Vägledningsinsatsen i både grupp- och individuell form är en naturlig förutsättning till en mer verklig diskussion om framtida mål.

"Vägledning är en process och har som mål att underlätta för individen, i alla åldrar och vid olika tidpunkter i livet, att välja utbildning, yrke eller karriär och bidra till en bättre livsplanering. Vägledningen ska öka sökandes självinsikt, öka kunskaper om arbetsmarknaden och bredda perspektiv". (Sverige väglärdarföreningen, 2020)

Motiverande insatser som förekommer i gruppvägledning är anpassade gruppövningar som alla deltagare kan delta i utifrån egen vilja. Alla deltagare i aktiviteten får möjlighet för individuella motiverande samtal som syftar till att stärka individens inre motivation till förändring. Samtalet handlar om området som deltagaren anser är viktigt för hans mål. Hemuppgifter utförs i syfte att deltagaren själv ifrågasätter och utvärderar sitt eget mål.

Vilka kompetenser/roller/tjänster behövs?

För att genomföra dessa aktiviteter ska personalen ha kompetens och genuint intresse för arbete med målgruppen. En bra kännedom om vilka hinder och vilka möjligheter som förekommer inom gruppen ska finnas tillgängligt för personalen.

Vägledande insatser följer deltagarens hälsoperspektiv genom att identifiera intresseområde och aktuella utmaningar i relation till målet.

Medarbetarna som ansvarar för gruppaktivitet är representanter från Arbetsförmedlingen och Kommunen. Arbetsmaterialet ska förberedas och bearbetas gemensamt genom att anpassa innehållet till målgruppen. Materialet ska motsvara arbetsområde som både Arbetsförmedlingen och Kommunen stöter på i sitt vardagliga arbete med målgruppen.

Medarbetarna som utför den fördjupade kartläggning och vägledningsaktiviteter ska vara erfarna studie och yrkesvägledare, socionomer eller beteendevetare.

Metodbeskrivning

Fördjupad kartläggning

Workshop "Mina drömmar"

Målet med Workshop "Mina drömmar" är att skapa en vision och målbild om egen framtid utifrån deltagarnas positiva bild av egen barndom och tankar "Vad vill jag bli när jag blir stor". Den bilden ska kunna presenteras genom ett eget kollage som skapats under aktivitetens gång. Syftet med kollagearbetet är att med bilder och egna ord framkalla positiva minnen av egna drömmar och utifrån eget val presentera det till gruppen.

Workshop "Hälsa"

Genom Workshop "Hälsa" introduceras deltagarna till hälsoskolan. Gruppdiskussionen handlar om samtal om grundläggande faktorer som påverkar individens hälsa. Gruppövning Livshjul ger ett tydligt svar på vilka livsområde deltagare borde förändra och förbättra. Syftet med aktiviteten är att deltagarna börjar fokusera på friskfaktorer och se till att vissa "hinder" inte är hinder i alla lägen. Målet med hälsodiskussioner är att deltagarna själva börjar fundera på begreppen hälsa och vad anses som riktiga hinder i arbetslivet.

Workshop "Softskills"

Softskills eller ”mjuka färdigheter” strävar efter att utöka individens förståelse kring vikten av eget beteende, allmänna färdigheter och sina personlighets- och karaktärsdrag i arbetsrelaterade situationer. Gruppdiskussions viktigaste punkt ligger på betoningen av uppfattningen som andra människor i omgivningen bildar med hänsyn till vårt egna beteende. Syftet med workshopen är att deltagaren lyfter sina positiva egenskaper samt se värdet i dessa. Målet med aktiviteten är att genom självskattningen utvärdera sina styrkor och sätta detta i relation till sina mål.

Workshop ”Arbetsmarknad”

Workshop Arbetsmarknad tydliggör olika funktioner på arbetsmarknaden och presenterar vilka krav som förekommer i ansträngning att etablera sig på arbetsmarknaden. Fokus i denna workshop ligger på vikten av eget ansvar samt vad deltagare själva behöver göra för att nå fram till deras önskade arbetsplats. Syfte med arbetsmarknadsrelaterade diskussioner är att deltagare förstår vikten av eget ansvar samt på vilket sätt rättigheter och skyldigheter väger sig mot varandra. Målet kopplade till denna aktivitet är att deltagaren får en grundläggande kännedom om bristyrken samt börjar själva spana på vilken bana som leder till egenförsörjning.

Grupp- och individuell vägledning

Den individuella vägledningen är en process där medarbetaren, genom samtal, övningar och diskussioner, hjälper arbetssökande att hantera utmaningen/processen som leder till självförsörjandet, med hänsyn till sökandes egna intresseområden, hälsotillstånd och realistiska möjligheter.

Gruppvägledningsaktiviteter genomförs vid fyra tillfällen där deltagaren själv väljer om hen vill aktivt delta eller bara lyssna på gruppens övningar och diskussioner. I samband med aktivitetens uppstart behöver begreppet Vägledning presenteras och förklaras genom olika exempel. Vid behov ska denna diskussion förlängas om personalen upplever att deltagarna tycker att begreppet är okänt eller abstrakt.

Aktiviteten fortsätter med en lära-känna övning där alla deltagare och medarbetare deltar i och bidrar till i diskussionen. Övningen innehåller tre enkla frågor som har i syfte att gruppen lär känna varandra samt skapar en trevlig och respektfull stämning.

Gruppvägledningen omfattar diskussioner och informationer om valprocesser, arbetsmarknad och utbildningssystem. Gruppdiskussioner berör även civilsamhället och meningsfull fritid, samt lyfter arbetsmarknads krav kopplad till ordinarie utbildningar. Diskussionen omfattar även bristyrken, könsuppdelade arbetsmarknader samt förväntningar vid den första anställningen. Gruppen har diskussioner om olika branscher/yrken utifrån könsperspektiv, diskriminering på arbetsmarknaden utifrån ett likabehandlingsperspektiv och jämställdhet på arbetsplats.

Alla deltagare får hemuppgifter som handlar om personliga önskemål kopplade till önskade yrke samt besvarar frågor om varför vi arbetar överhuvudtaget.

Genomförande av metoden

Strax inför aktiviteten får alla deltagare information om upplägg av vägledningsaktiviteten samt tydligt mål och syfte med gruppaktiviteter. Spelregler för gruppen diskuteras i början av aktiviteten där deltagarna själva får möjlighet att forma egna regler där jämställdhet, ömsesidig respekt och utrymme att avstå från yttranden ska respekteras under hela aktiviteten. Överenskommelse om respekt för tiden, både för hela gruppen och för egen vinst ska fastställas samt nyttjande av digitala verktyg ska regleras. Turordningen ska respekteras såsom olika åsikter i diskussioner.

Vinster

- Deltagaren får utrymme att både tänka på sig själv och kring sig själv.

- Deltagaren bemöter en realistisk bild av samhället där fokus ligger både på nu- och framtiden.
- Aktiviteter upplevs som en andel av helheten som deltagaren medverkar i.
- Aktiviteter är ett samarbete mellan olika organisationer och genomförs tillsammans. Den sammanställningen ger deltagaren en tydlig bild av gemensamma förväntningar som finns på honom.
- Deltagaren får en bekräftelse att vägledande process behövs till många människor i samhället och i många livssituationer, inte bara till nyinflyttade i Sverige.
- Vägledningen blir en del av vardagen.
- Utbildningssystemet för deltagarna blir mer tydlig och tillgänglig.
- Deltagarna lär sig nya begrepp kopplade till vägledningsprocess.
- Gruppvägledning ger deltagarna bättre förståelse kring vilka förväntningar som förekommer inom etableringsprocessen.
- Deltagarna får bekräftelse på sina tankar och idéer kopplade till egna utbildningsplaner.
- Deltagarna bidrar till att gruppvägledningsinsatser utvecklas och anpassas utifrån målgruppens behov och intresse.
- Tidig Vägledningsprocess bidrar till att deltagarens kompetens synliggörs i tidiga skede inom etableringen. Då skapas utsikter att snabbare komma i gång inom de möjliga karriärvägarna.

Resultat

Av de 98 personer som deltog gick 13 personer till arbete/reguljära studier, 31 person till arbetsträning/praktik, 12 personer remitterades till Avanti (verksamhet för personer med PTSD och migrationsrelaterad stress), 5 personer gick till annan anpassad aktivitet samt 12 personer gick till pilotprojekt psykisk hälsa (i samarbete med samhällsinformation). Nio fick rätt funktionshinderkod på Arbetsförmedlingen.

Lärdomar

- Målgruppen som deltar i gruppaktiviteterna har stort behov av grundläggande vägledning.
- Målgruppens utmaningar och behov är mycket större än andra målgrupper på arbetsmarknaden.
- Kommunikationen med målgruppen behöver anpassas till individens förmåga att ta in information.
- Myndigheters diverse arbete med målgruppen måste belysa målgruppens reella behov och resurser.
- I gruppaktiviteter ska grupprocess vara i fokus. Det ska även finnas meningsfullt anpassat innehåll som alla deltagare kan följa och förstå.
- Styrkan i teamarbete är att gemensamt kunna identifiera deltagarnas behov, samt koordinera genomförande av nödvändiga insatser.
- Samverkan inom teamet måste utvärderas och utvecklas.
- Workshops i grupp är ett effektivt arbetssätt där medarbetarna har möjlighet att engagera flera deltagare samtidigt och etablera en gemensam process inom gruppen.

Fördelar med aktiviteterna Fördjupad kartläggning och Gruppvägledning

- Deltagaren får möjlighet att skapa en bättre förståelse för sin egen livssituation.
- Deltagaren bemöter en realistisk bild av samhället där fokus ligger på nu- och framtiden.
- Aktiviteter genomförs i samarbete mellan olika organisationer. Deltagaren får således en tydligare bild av de gemensamma förväntningar som finns från myndigheternas sida.
- Genom gruppvägledningen får deltagaren genomgå en vägledande process tillsammans med flera andra individer från många olika livssituationer, vilket bekräftar att dem inte är ensamma i sin situation.
- Vägledningen blir en del av vardagen
- Utbildningssystemet blir mer tydlig och tillgänglig för deltagarna. Deltagarna lär sig nya begrepp kopplade till vägledningsprocess.

- Gruppvägledning ger deltagarna bättre förståelse kring vilka förväntningar som förekommer inom etableringsprocessen.
- Deltagarna får vägledning och respons kring tankar och idéer kopplade till deras egna utbildningsplaner.
- Deltagarna bidrar till att gruppvägledningsinsatser utvecklas och anpassas utifrån sina egna behov och intressen.
- En tidig Vägledningsprocess bidrar till att deltagarens kompetens synliggörs i ett tidigt skede inom etableringen. Då skapas förbättrade utsikter att snabbare komma igång med arbete inom de möjliga karriärvägarna.

Referenser

Arbetsförmedlingen, (2016) Internationella Kvinnor – Samordnad handlingsplan. Ett Myndighetsgemensamt Metodstöd till er som arbetar med kvinnors hälsa och introduktion till arbete och samhällsliv i Malmö stad. FINSAM i Malmö Upprättad av: Allan Waktmar, Arbetsförmedlingen Malmö 2016-06-10.

- <https://www.vagledarforeningen.se>

Bilaga 1: Självskattning soft skills

Den övningen gör deltagaren uppmärksamma på egna soft skills och gör det möjligt att se värdet i dessa. De får insikt i hur viktiga soft skills är på en arbetsplats. Efter avslutad övning får deltagarna möjlighet att dela med sig egna resultat och diskutera eventuella utvecklingsområden.

Uppgift till deltagare i workshop:

Nu ska du skatta hur du ligger till i förhållande till nedanstående soft skills. Läs beskrivningen och ringa in den siffra som stämmer bäst överens med hur du är idag.

0 = Detta behöver jag utveckla	3 = Detta är jag ganska bra på
1 = Detta har jag börjat lära mig	4 = Detta är jag mycket bra på men kan bli ännu bättre
2 = Detta kan jag lite men har en bit kvar	5 = Detta är jag utmärkt på

Pålitlig: Jag håller mitt ord, man kan lita på mig.

0 1 2 3 4 5

Positiv attityd: Jag ser saker från den ljusa sidan. Jag ser utmaningar istället för problem. "Det löser sig"

0 1 2 3 4 5

Lagspelare – samarbete: Jag kan samarbeta och märker när någon behöver hjälp, jag ser till gruppens bästa och kan kompromissa

0 1 2 3 4 5

Organiserad, kan hantera flera prioriteringar: Jag vet vad som är viktigast att göra först när det finns mycket att göra

0 1 2 3 4 5

Presterar bra även under stress: Jag kan hålla mig lugn och utföra mina uppgifter även när det är stressigt.

0 1 2 3 4 5

Effektiv kommunikator: Jag kan förmedla ett budskap så att andra förstår och blir intresserade.

0 1 2 3 4 5

Flexibel: Jag kan anpassa mig vid plötsliga förändringar och nya situationer utan problem.

0 1 2 3 4 5

Självförtroende: Jag tror på mig själv och min egen förmåga

0 1 2 3 4 5

Initiativtagande: När jag är klar med en uppgift ser jag efter om något mer behöver göras utan att bli tillsagd att göra det.

0 1 2 3 4 5

Utforskande – nyfikenhet: Jag ställer frågor när jag inte förstår och vill hela tiden lära mig mer

0 1 2 3 4 5

Konfliktlösning : Jag uttrycker mig på ett respektfullt sätt och kan sätta mig in i hur någon annan tänker även när jag inte håller med.

0 1 2 3 4 5

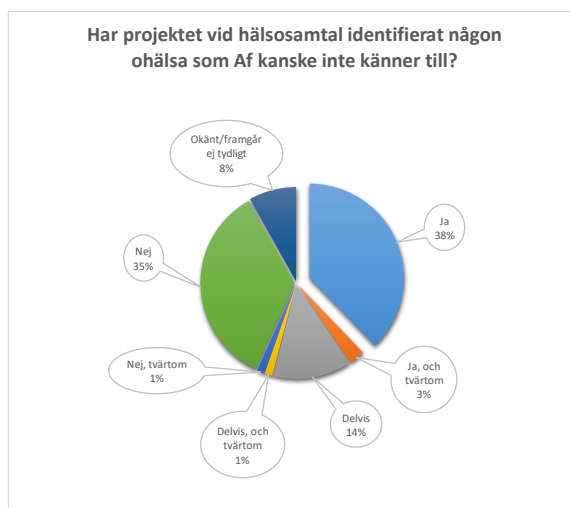
Hälsosamtal (delprojekt Nacka-Värmdö)

Sammanfattning

Hälsosamtalen utgår från Arbetsförmedlingens frågor om hälsa vid kartläggningssamtalen och syftar till att komplettera kartläggningssamtalen. Till sin form är ett hälsosamtal 1–2 timmar långt och hålls på annan plats än i Arbetsförmedlingens lokaler med en samtalsledare som inte är arbetsförmedlare. Hälsosamtalen testades initialt att genomföras i nära anslutning till kartläggningssamtalen efter att den nyanlända fått beviljad sin etableringsperiod. Detta för att se om hälsosamtalen kunde identifiera annan ohälsa än kartläggningssamtalen. Senare kom hälsosamtalen att användas som bedömningssamtal för alla potentiella deltagare i delprojekt Nacka-Värmdö oberoende av hur långt de kommit i sin etableringsperiod.

Enligt delprojektets interna statistik visas att ohälsa identifieras i hälsosamtalen men det är samtidigt oklart om den är av sådant slag att den skulle ha betydelse

för Af:s planering mot aktiviteter, arbete och studier.

Däremot kom hälsosamtalet att erbjuda ett mer tryggt och tillitsskapande samtal vilket i sin tur lade grund för en mer tillitsfull relation mellan den nyanlände och samtalsledaren. En relation som underlättade kommande samtal senare i projektet.

Introduktion till arbetssätt/metod

Som en del i Arbetsförmedlingens inskrivningssamtal, inför beslut om den nyanlände ska skrivas in i etableringsprogrammet eller ej, fanns det vid tillfället för arbetssättets utvecklande ett antal frågor, i form av ett stöddokument, om hälsa som arbetsförmedlaren vid behov ställde till den nyanlände. Frågorna som var 12 till antalet hade namnet ”Stödfrågor för klargörande om hälsotillstånd”.

Då projektets syfte var att finna metoder och arbetssätt för identifiering av ohälsa i ett tidigare skede än vad som hittills gjorts väcktes tanken att börja direkt efter att den nyanlände fått sitt beslut om att ingå i etableringen. Eftersom Arbetsförmedlingen redan ställt sina frågor under kartläggningssamtalet och gjort så under en längre tid utvecklades arbetssättet till att se om det trots arbetsförmedlingens frågor gick att identifiera någon ohälsa. För att kunna mäta resultatet mot Arbetsförmedlingens insats beslöts att använda samma frågor som Arbetsförmedlingen.

För att skapa ännu större kontrast och se om lika frågor kunde ge olika svar valdes att genomföra hälsosamtalet i ett helt annat sammanhang. Därför kom hälsosamtalen att hållas av en icke arbetsförmedlare som samtalsledare i en annan lokal än hos Arbetsförmedlingen. Samtalets längd sattes till att vara maximalt 2 timmar att jämföra med arbetsförmedlingens kartläggningssamtal som är 1,5 timme och som då innehåller mycket annan information.

Hälsosamtalen stämdes av med arbetsförmedlare, ansvariga för etableringen. På så sätt kunde eventuell ny information från hälsosamtalen snabbt komma arbetsförmedlarna tillhanda för beslut om eventuell vidare åtgärd.

Metodbeskrivning

Målgrupp

(Potentiella deltagare till ESF-projekt Hälsöfrämjande etablering delprojekt VärNa.) Initialt genomfördes hälsosamtalen med de nyanlända som inom den senaste månaden fått beslut om att ingå i etableringsprogrammet. Efter 18 utförda hälsosamtal, enligt ovan, justerades målgruppen till att gälla deltagare i etableringsprogrammet samt upp till 6 månader efter avslutad etablering.

Deltagande aktörer

Arbetsförmedlare med ansvar för etablering (om sådant ansvar finns). Extern samtalsledare (icke arbetsförmedlare. Vid arbetssättets utvecklande var samtalsledaren från delprojekt VärNa).

Förutsättningar för att arbeta med metoden

Samarbete mellan Arbetsförmedlingen och en externa part. En lokal på annan plats än Arbetsförmedlingen som är lämplig för individuella samtal. Om samtalsledaren inte kommer från kommunen behövs samverkan även med kommunal personal som är ansvarig för integrationsfrågor då information kan framkomma i hälsosamtalet som är viktig att förmedla vidare.

Genomförande

Efter att den nyanlände fått beviljat sin etableringsperiod erbjöds hen ett hälsosamtal. Tolk och samtalsrum i lämplig lokal bokades in. Vid tiden för samtalet informerades den nyanlände om att tiden för samtalet var 2 timmar, att

Samtalets syfte var att fokusera på den enskildes hälsa och att hen skulle känna sig fri att ta upp det som kändes angeläget även om det fanns fasta frågor. Vidare informerades den nyanlände om att informationen skulle komma att delges Arbetsförmedlingen som ett underlag för att ge ett bra och korrekt stöd.

I de fall där den nyanlände tog upp händelser som krävde ett extra stöd eller oklarheter i frågor som hamnat mellan de berömda stolarna erbjöd sig samtalsledaren att hjälpa till att få fram svar eller besked alternativt följa med på ett möte om det fanns sådana önskemål. För detta bokades uppföljning in.

Efter avslutat samtal gjorde samtalsledaren en återkoppling till Arbetsförmedlingen och delgav ansvarig arbetsförmedlare en sammanfattning av samtalet.

Kostnader/vinster

Lokalhyran för samtalslokalen om den inte går att boka kostnadsfritt hos befintlig aktör.

Resultat

Resultaten från samtalen i form av identifierad ohälsa skiljde sig inte i någon större utsträckning från vad som redan framkommit i Arbetsförmedlingens egna samtal. Däremot bidrog hälsosamtalen till att erbjuda ett avslappnat samtal där frågor och oklarheter, som inte direkt är hälsorelaterade men likväl stressande, fick svar och ett sammanhang. Därmed kunde vissa stressfaktorer sänkas och förtroendet höjas. I de fall där den nyanlände fortsatte till andra insatser i delprojektet eller behövde annan hjälp längre fram bidrog hälsosamtalens förtroendehöjande insats till att skapa goda relationer som kunde nyttjas vid de kommande insatserna.

Lärdomar

Framgångsfaktorer

- Mer samtalstid ger utrymme för ett mer nyanserat och innehållsrikt samtal.
- Mer samtalstid skapar möjlighet att reda ut stressfyllda frågor hos den nyanlände som kan vara lätt besvarade eller avhjälpta. Därmed blir hälsosamtalet en hävstång som på kort insatstid kan avhjälpa mycket stress/lidande och frigöra annan belastning på stödsystemet.
- Samtalet har möjlighet att bli en bra dörröppnare in till ett tryggt och tillitsfullt nätverk.

Fallgropar

- Ytterligare ett samtal/kartläggning i början på den nyanländes tid i Sverige riskerar att skapa ännu mer brus av kontaktpersoner och information än vad som redan finns.
- Om komplex ohälsa framkommer måste samtalsledaren ha mandat att informera lämpliga aktörer och/eller koordinera initialt stöd mellan aktörer för att rätt stöd ska kunna ges till den nyanlände.
- Om hälsosamtalet bara erbjuds en viss grupp nyanlända (som vid delprojekt Nacka-Värmdö inom Hälsofrämjande etablering med specifik målgrupp) finns risk att det skapar frågor, oklarheter och missförstånd som t ex om två nyanlända är bekanta med varandra men bara den ene får stöd.

Reflektioner

För människor med migrationsstress är trygga och tillitsfulla nätverk en förutsättning för att kunna självläka och så småningom må bra. Hälsosamtalet kom i sitt resultat inte att visa på någon annan identifierad ohälsa än Arbetsförmedlingens kartläggningssamtal. Men som friskvårdande insats och brygga mellan inte fullt så trygga och tillitsfulla nätverk kom hälsosamtalet att fylla en respektfull funktion där till synes små frågor fick sin plats och sina svar. Det är rimligt att anta att hälsosamtalet och samtalsledarens roll går att bygga ut till en mer koordinerande roll för att i ännu högre grad bidra till att vara en del

av de trygga och tillitsfulla nätverken, eller kanske till och med se till att de är just trygga och tillitsfulla.

Hälsofrämjande etablering – Metodstöd ”identifiering och kartläggning”

Hälsofrämjande etablering var ett nationellt projekt, medfinansierat av Europeiska Socialfonden, som ägdes av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och genomfördes i samarbete med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Projektet pågick mellan december 2017 och mars 2021.

Projektet riktade sig till nyanlända som deltog i etableringen och misstänktes ha någon form av ohälsa och/eller funktionsnedsättning. Syftet var att identifiera, stödja och stärka dem på deras väg mot arbete eller studier. Detta genom att:

- utveckla och testa arbetssätt för att tidigt identifiera kvinnor respektive män med ohälsa och/eller funktionsnedsättning och individuellt anpassa insatser utifrån deltagarens behov.
- undersöka hur systemet som ger stöd att komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden bättre kan anpassas till personer med ohälsa och/eller funktionsnedsättning.
- utveckla strukturer för ökad samverkan och samsyn kring målgruppen hos berörda aktörer

Projektet samordnades nationellt och arbetet bedrevs i delprojekt på följande sex orter: Umeå, Gävle, Nacka/Värmdö, Eskilstuna, Växjö och Malmö. På lokal nivå samverkade Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, samordningsförbund, kommuner och regioner.

Metodstödet är en del av slutrapporteringen av projekt Hälsufrämjande etablering. Det är en dokumentation av de huvudsakliga aktiviteter som genomfördes under projektiden. Genom metodstödet skapas möjligheter för spridning och implementering av arbetssätt, insatser och metoder.

Upplysningar om innehållet
Carina, Cannertoft, carina.cannertoft@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2021